

Com comptar amb la veu de la infància i l'adolescència en la presa de decisions?

Guia de recomanacions per a l'escolta activa a nens, nenes i adolescents des de les administracions públiques

Títol: Com comptar amb la veu de la infància i l'adolescència en la presa de decisions? Guia de recomanacions per a l'escolta activa a nens, nenes i adolescents des de les administracions públiques.

© **Educo (2023)**

Es permet la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment sempre que es mencioni la font i es faci sense finalitats comercials.

Imprès a Espanya

Coordinació: Direcció d'Incidència i Recerca Social

Textos: Gema Luengo, Laura Orellana

Col·laboració: Paula San Pedro, Miriam Torán

Correcció: Ester Pino

Disseny: Judit Suñol

Il·lustracions: Eduard Altarriba

Fotografies: Arxiu d'Educo

Les fotografies utilitzades en aquest document només són il·lustratives i en cap cas es pot deduir que en reflecteixen el contingut.

Agraïments: un especial agraïment a l'alumnat i el professorat del Colegio Santo Domingo de Guzmán (Palència), l'Institut Escola Jacint Verdaguer (Barcelona), l'associació AVAIN (Sevilla) i l'IESO 4 de Junio (Conca) per la recollida d'idees de nois i noies a través de la Bústia de l'Escolta. També agraïm la implicació dels nois i noies que han format part del Consell de l'Escolta i que han treballat com a portaveus perquè les seves veus tinguin influència en les persones que prenen decisions sobre qüestions que afecten la infància i l'adolescència.

Per a més informació sobre els temes tractats en aquest document, poseu-vos en contacte amb: educ@educ.org

Contingut

Introducció: algunes dades per començar a escoltar	4
La importància de reconèixer-se com a interlocutores	9
Un tema que preocupa especialment els nois i noies: la violència i la convivència	20
Rendició de comptes	22
Conclusions	24
Bibliografia i altres recursos	26

Introducció:

algunes dades per començar a escoltar

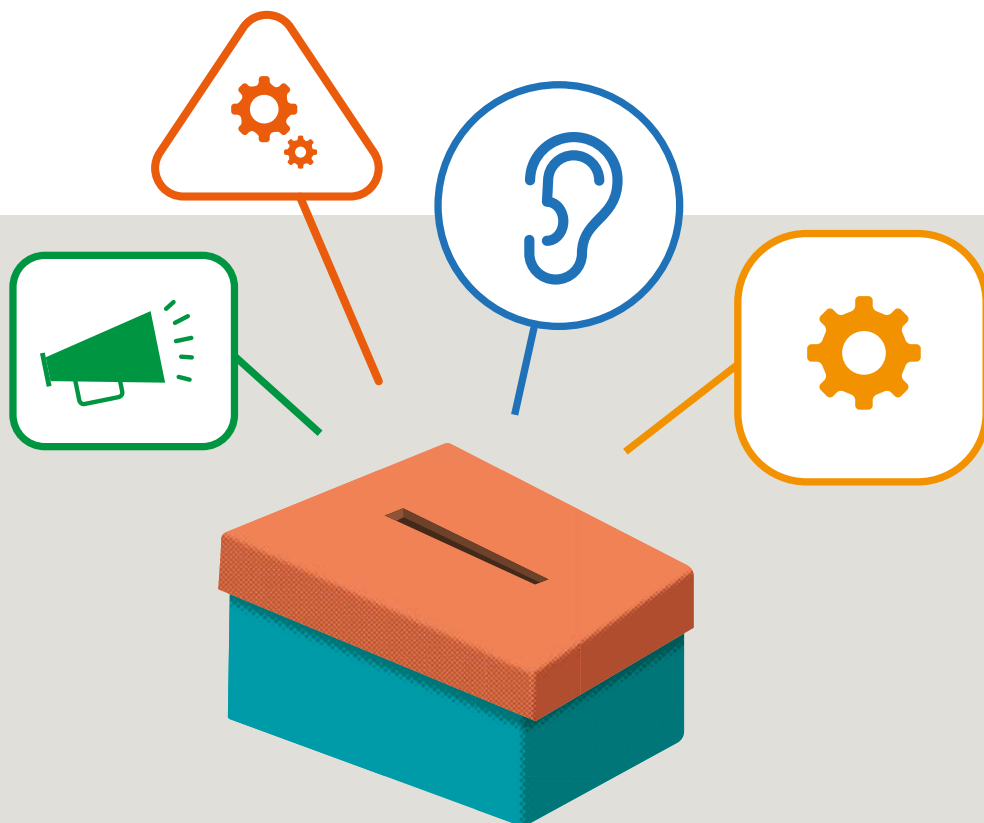
Educo duu a terme la **Campanya Activa l'Escolta** des de 2020 amb l'objectiu de promoure espais d'escolta activa cap a nens, nenes i adolescents a tots els nivells: a la societat en general, a les institucions i administracions públiques, però també als espais en què més temps passen nois i noies, com ho són la família i l'escola. En aquest marc, aquesta guia de recomanacions neix de la implementació del Projecte Activa l'Escolta 2023: *De l'audiència a la influència, un pas necessari per fer efectiva la participació de nens i nenes en la defensa dels seus drets*. Aquest document sorgeix com a síntesi d'un conjunt d'aprenentatges i conclusions extretes d'un procés participatiu en què han format part nois i noies de diversos centres educatius de tot Espanya i busca **promoure la influència i el protagonisme de nois i noies en la presa de decisions sobre els assumptes que els afecten i en la defensa dels seus drets**.

Convenció sobre els drets de la infància:

“El nen té dret a expressar la seva opinió i que aquesta es tingui en compte en tots els assumptes que l'afecten”

Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència:

- Contempla entre les seves finalitats el reforç de la participació dels nois i noies.
- Contempla entre els seus criteris generals assegurar l'exercici del dret a la participació dels nens, nenes i adolescents en tota presa de decisions que els afecti.

En aquest procés participatiu, des d'Educo hem posat en marxa la **Bústia de l'Escolta**, una bústia virtual on nois i noies d'entre 11 i 17 anys de diversos centres educatius, així com d'un centre ocupacional per a persones en situació de discapacitat intel·lectual, han recopilat idees i propostes sobre com participen i com els agradaria que se'ls escoltés, se'ls consultés i se'ls convidés a participar des de les administracions que prenen decisions sobre qüestions que afecten les seves vides. Les dades que s'ofereixen al llarg d'aquesta guia formen part d'aquesta consulta, en la qual han participat 145 persones en total (70 nois,

70 noies i 5 persones que s'han definit com altre o han preferit no definir-se). No obstant això, el valor de la consulta no té a veure fonamentalment amb les dades: després de l'anàlisi d'aquestes, el **Consell de l'Escolta**, que està format per portaveus dels Clubs de l'Escolta¹, ha estat analitzant i debatent els resultats de la Bústia per decidir quins missatges i conclusions transmetre a les administracions públiques per millorar-ne els processos d'escolta així com la capacitat de nois i noies de participar en decisions que els afecten. **Aquesta guia de recomanacions és fruit de tot aquest treball participatiu.**

¹ Grups de participació infantil de cada centre educatiu o entitat que duen a terme la Campanya Activa l'Escolta.

En aquest sentit, a continuació s'exposen algunes dades de partida que busquen començar a fer visibles les opinions de nois i noies sobre com se senten d'escoltats/des per les institucions públiques. Altres dades i anàlisis dels i de les participants es plasmen al llarg de la guia, cosa que ens ha permès fer **recomanacions per millorar els processos d'escolta, consulta i participació de nois i**

noies. Educo pretén així **contribuir, a partir del protagonisme de les veus pròpies de la infància i l'adolescència, a combatre l'adultcentrisme que tendeix a infravalorar** els seus punts de vista en relació a les àrees de la vida pública de la qual depenen les seves vides quotidianes, o que directament no els permet arribar-hi.

Algunes dades de la bústia de l'escolta

La majoria dels i les participants **no ha realitzat mai propostes** de millora del seu municipi (el 73,79% diu que no, enfront d'un 25,5% que diu que sí). Tot i així, la majoria se sent preparada per participar-hi (gairebé un 72% diu que sí).

- Quan han participat, nois i noies han fet sobretot **propostes en el seu entorn comunitari i en el centre educatiu, i a través de cartells, pancartes o murals**.
- Nois i noies assenyalen que **no hi han participat** per diversos motius: perquè **no n'han tingut l'oportunitat** o no se'ls havia acudit que podien fer-ho; perquè no s'han sentit preparats/des per **falta de confiança** (especialment les noies) o **per falta de preparació prèvia**. Altres persones diuen que no hi han volgut participar perquè pensen que **les persones adultes no les escoltaran**. En alguns casos, els qui hi han respost indiquen que no hi han participat perquè no n'han tingut temps.

No hi he participat perquè sé que no m'escoltaran.

Crec que em falta ser més segur/a i confiar-hi més.

No em sento preparat/da perquè no conec gaire aquest tema.

Quan preguntem si creuen que les persones que prenen decisions sobre qüestions que els afecten els escolten i els tenen en compte, la majoria de nois i noies assenyalen el següent: **“m’escolten, però no tenen en compte les meves idees”** (42%). Un 19% respon que ni els escolten ni els tenen en compte i un 10% indica que depèn de per al que es tracti. Només un 26% assenyalen que sí que els escolten i tenen en compte les seves idees. Un 4% no respon o assenyalen “altres”.

- En la mateixa línia, les persones portaveus del Consell de l’Escolta exposen que al centre educatiu poden tenir tutories per millorar la convivència, **però no saben si hi ha canvis o si les idees aportades serveixen per a alguna cosa**. Assenyalen que depèn de la matèria o el professorat. El mateix ocorre a nivell comunitari, per exemple, quan hi ha espais municipals en què poden participar, però no saben si tenen algun tipus d’impacte, ni posseeixen informació sobre les competències municipals, el pressupost i les maneres de participació, i els agradaria conèixer-ho.
- El Consell de l’Escolta ha recalcat que un dels motius pels quals nois i noies no mostren iniciativa a l’hora de participar és que **no tenen confiança o els fa vergonya** parlar en públic, perquè és possible que les seves idees siguin ridiculitzades o ignorades. **Reivindiquen la importància que les persones adultes els donin confiança**, siguin empàtiques i no els jutgin. També assenyalen la importància de **comptar amb referents diversos** a l’hora de participar per sentir confiança i empoderar-se (per exemple, que **entre els prenedors de decisions** hi hagués persones en situació de diversitat funcional, de gènere, ètnica, cultural...).

Nois i noies deixen clar que **volen ser consultats i consultades abans que es prenguin decisions sobre qüestions que els afecten**. Quan els preguntem sobre quines temàtiques els agradaria poder participar o que els en demanessin opinió, ens diuen principalment que:

- En qualsevol tema.

Totes perquè el futur depèn d'aquestes decisions i als adults no els afectarà.

- En temes educatius, per exemple, en els deures que tenen, els canvis d'horaris al centre o les xerrades que reben.

Sobre les xerrades que ens venen a impartir, per dir el que ens interessa saber.

Educació especial.

- En qüestions del seu entorn comunitari (municipi, poble, barri).

Sobre temes de millores al poble.

Coses que a la nostra edat siguin importants, com coses públiques de reformes (parcs, pistes, botigues, centres socials...), activitats...

- En qüestions de violència, discriminació, igualtat i diversitat.

Sobre els problemes del *bullying*.

Sobre l'abús, el racisme, l'homofòbia i les discriminacions, sobre les guerres, etc.

- En temes d'esport i oci.

Esports que es puguin practicar a la localitat, activitats per a totes les edats...

La importància de reconèixer-se com a interlocutores

Nois i noies assenyalen que no tenen una bona imatge dels polítics i les polítiques. Tampoc consideren que els polítics tinguin una bona imatge d'ells/elles. Aquest imaginari dificulta la comprensió, la confiança i les possibilitats d'influència de nois i noies en qüestions que els afecten. Tot i així, ens donen consells múltiples i diversos sobre com millorar aquest enteniment. Els hem anomenat "Les tres C".

Nois i noies ens diuen...

Quan preguntem a nois i noies quina imatge creuen que els/les representants polítics/ques tenen d'ells/elles, assenyalen que, generalment, els polítics no valoren les seves idees o no els tenen prou en compte. Creuen que sovint tenen una imatge distorsionada de l'adolescència formada d'estereotips negatius. Per exemple, certs comportaments d'alguns adolescents són generalitzats, amb la consegüent consideració de tots els nois i noies per igual

Crec que generalitzen molt i als adolescents els prenen per criminals, cerca-renous, etc.

En tenen bona imatge.

Jo crec que els és una mica igual ja que nosaltres no tenim vot.

Quan preguntem a nois i noies quina imatge tenen dels/les representants polítics/ques, aquesta no sol ser gaire favorable, ja que creuen que, sovint, prevalen qüestions econòmiques i centrades en els interessos del món adult. A més, creuen que la implementació de polítiques que no són útils per a les persones o l'incompliment de promeses creen desconfiança. Aquesta desconfiança pot ser causa d'una desafecció de la infància i la joventut cap a qüestions relacionades amb la política.

Uns que només volen diners.

Depèn de cada polític. N'hi ha alguns que ho fan molt bé prenent bones decisions, però n'hi ha d'altres que tot el contrari.

A vegades diuen coses que acaben per no fer.

La imatge que em donen és bona. Em donen seguretat.

"Les tres C". Recomanacions per millorar la imatge mútua i la capacitat d'influència de nois i noies com a prenedors de decisions.

- **Cultura de la infància**
- **Comptar amb nois i noies en processos de presa de decisions**
- **Comunicació adaptada a la infància i adolescència**

Cultura de la infància

Acceptar i valorar la cultura de la infància requereix de respecte i empatia:

- És important **donar valor a la infància i l'adolescència**: per aquí comença l'esforç de reconèixer els nois i noies com a interlocutors/es vàlids/es a l'hora d'influir en les decisions.
- **El seu valor està lligat a la diferència**: la infància i l'adolescència són etapes diferents a l'etapa adulta, però no per això són inferiors o menys valuoses. Des d'una mirada **diferent** es poden tenir en compte aspectes que les **persones adultes no veuen**. A més, que sigui una etapa diferent no vol dir que tots/es els nens, nenes i adolescents siguin iguals, una cosa que nois i noies emfatitzen.
- Donar valor suposa, alhora, atorgar **legitimació i confiança** a nois i noies, contribuint a confrontar els dubtes i la vergonya que poden tenir sobre si se'ls permet o no participar o si sobre el que diuen és important. **És necessari incidir que totes les seves idees són valuoses** perquè cada punt de vista és únic.

Que els
acceptessin tal
i com són i som.

Que no s'adrecin com
"els adolescents d'avui en dia...".
Cada segle i etapa té un tipus
de persones i haurien de
respectar-ne la nostra.

Jo els diria que pensessin
en ells mateixos quan eren petits
i adolescents i que des d'aquell
pensament prenguessin decisions.

“ És necessari (...) aprofundir en l'ànima infantil, en les seves veritables idees, teories, hipòtesis, sentiments, sentits i mirades com a figura polisensorial. De tot això, en diem cultura de la infància a través d'una pedagogia de l'escolta.² ”

² Alfredo Hoyuelos (2017), Pròleg a l'edició espanyola, dins *Loris Malaguzzi y las escuelas de Reggio Emilia. Una selección de textos y discursos de 1945 a 1993*, p. XIII. Traducció pròpia.

Comptar amb nois i noies en processos de presa de decisions

Nois i noies són **subjectes de drets** en el present. Fer realitat el dret que tenen a la participació implica escoltar-los i comptar amb ells en la presa de decisions que els afecten.

- És necessari **obrir processos d'escolta, consulta i participació** efectius.

- Des **d'on** es poden obrir?

- Des de l'**escola**: mitjançant la promoció d'assemblees i associacions d'estudiants, la dotació de recursos materials i financers i a través de consultes realitzades amb el suport del centre, per exemple, gràcies a les hores de tutoria.
- Des d'**entitats socials o veïnals** que promouen la participació infantil i incideixen en les administracions públiques.

- Des dels **municipis**: mitjançant el suport a consells d'infància i adolescència, la promoció d'audiències de grups de participació escolars o d'entitats socials...

- Com han de ser aquests processos participatius?

- **Han d'incloure, des del principi, els interessos**, les necessitats i els desitjos de nois i noies. Per tant, des del disseny del procés de participació és fonamental que els nois i noies hi siguin presents.

Que escoltessin
a totes les persones
que tenen drets.

Doncs que facin
cas als nens i nenes
perquè també
tenen cap.

Algunes de les idees de les persones adultes que dificulten la posada en marxa de processos participatius es basen en **pensar que els nois i noies “sempre ens demanaran coses impossibles”**, com un parc d'atraccions, la carta als Reis Mags... És així? Pot ser que aquesta sigui una cara de la moneda, però n'hi ha una altra: poden estar demandant necessitats d'oci, aventura, coses noves i divertides... **Hi ha unes necessitats subjacents pròpies de nois i noies (i valuoses!) que cal tenir en compte.** És important analitzar les propostes, a través del diàleg i l'escolta activa, per anar comprenent i treballant les idees de nois i noies de manera que puguin aterrar-se molt més. **Traduir aquestes necessitats i desitjos és tot un repte!**

Una altra de les **idees (adultistes)** de les persones adultes que dificulten la posada en marxa de processos participatius està relacionada en pensar que els **nois i noies tenen molts desitjos... però poques responsabilitats.** Tot i així, quan treballem la participació infantil i adolescent ens adonem que passa justament el contrari: si repartim tasques, i els nois i noies les senten com a pròpies i s'hi comprometen, la responsabilitat es desencadena molt més senzillament. Per exemple, si donem l'oportunitat de codissenyar un parc de manera participativa, la cura d'aquest parc serà molt més gran per part del grup de nois i noies que el gaudeixi i que ha col·laborat en la seva creació. No sembla lògic? Demanar responsabilitats en abstracte, sense facilitar un procés que permeti detectar objectius (és a dir, que nois i noies donin sentit al que fan), o sense compartir tasques i sentir motivació... té pocs efectes! Per això, la **participació ha de ser un procés i ha de convidar a compartir responsabilitats entre totes les persones implicades.**

Jo els aconsello que ens
parlin de coses que
ens interessin i no de coses
que no ens interessin.

Que s'adrecessin a ells
d'una vegada.

Que ens preguntessin
també per les nostres
coses.

Comunicació adaptada a la infància i adolescència

- La comunicació amb nois i noies ha de basar-se en un **llenguatge adaptat**, és a dir, clar, concret i **inclusiu**.

Intentar dir menys paraules tècniques (parlar de forma més simple i no tan matemàtica o científica).

M'agradaria molt entendre'ls millor, així que demano si us plau que parlin amb unes paraules que no siguin gaire "estranyes" per als adolescents.

Recomanacions del Consell de l'Escolta a polítics/ques per millorar la seva comunicació:

- Evitar els tecnicismes.**
- Produir frases curtes i senzilles.**
- Anar al gra**, evitant repetir la mateixa idea tantes vegades (cosa que complica la transmissió del missatge).
- Minimitzar la utilització de metàfores complicades**, donant preferència a un llenguatge menys simbòlic.
- Indicar amb asteriscs la definició de les paraules més tècniques que s'emprin en la comunicació escrita**, per exemple, amb la possibilitat de realitzar un glossari.

Que vinguessin
persones amables i fessin
presentacions o vídeos.

Fer notícies però
per a adolescents.

- La comunicació amb nois i noies, si vol ser efectiva, hauria de tenir en compte els seus interessos en relació amb els **canals** a través dels quals es produeix la comunicació.

Nois i noies ens diuen...

...que **s'informen** a través dels següents **canals** i mitjans:

- Un 55 % dels nois i noies assenyalen **les xarxes socials com l'opció més utilitzada** a l'hora d'informar-se.
- El paper de l'àmbit familiar és important també: un 48 % indica que la seva **família** els conta directament coses que els afecten i un 47% assenyalen que s'informa a través de fonts que troba a **casa** (per exemple, en el telenotícies o en un diari).
- El **centre educatiu** és un espai en què nois i noies ens diuen que també s'assabenten de les coses que els afecten (38%).
- Finalment, un 34% s'informa a través de la informació exposada en **espais públics** (per exemple, una parada de l'autobús o un tauler d'anuncis).

 ACTUALITAT

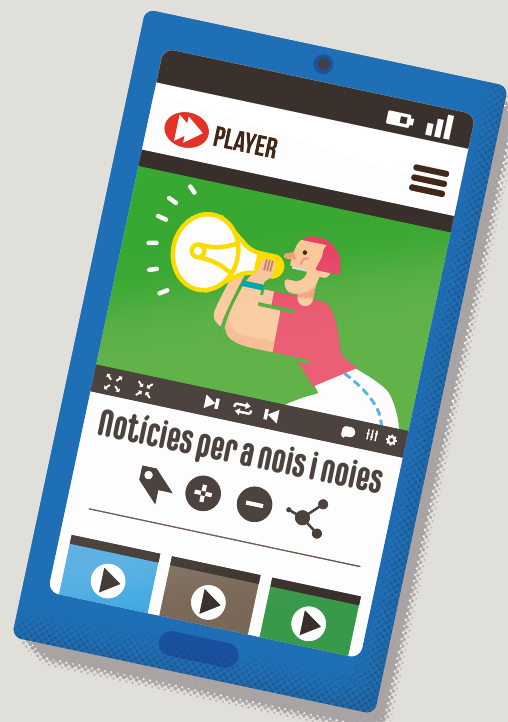

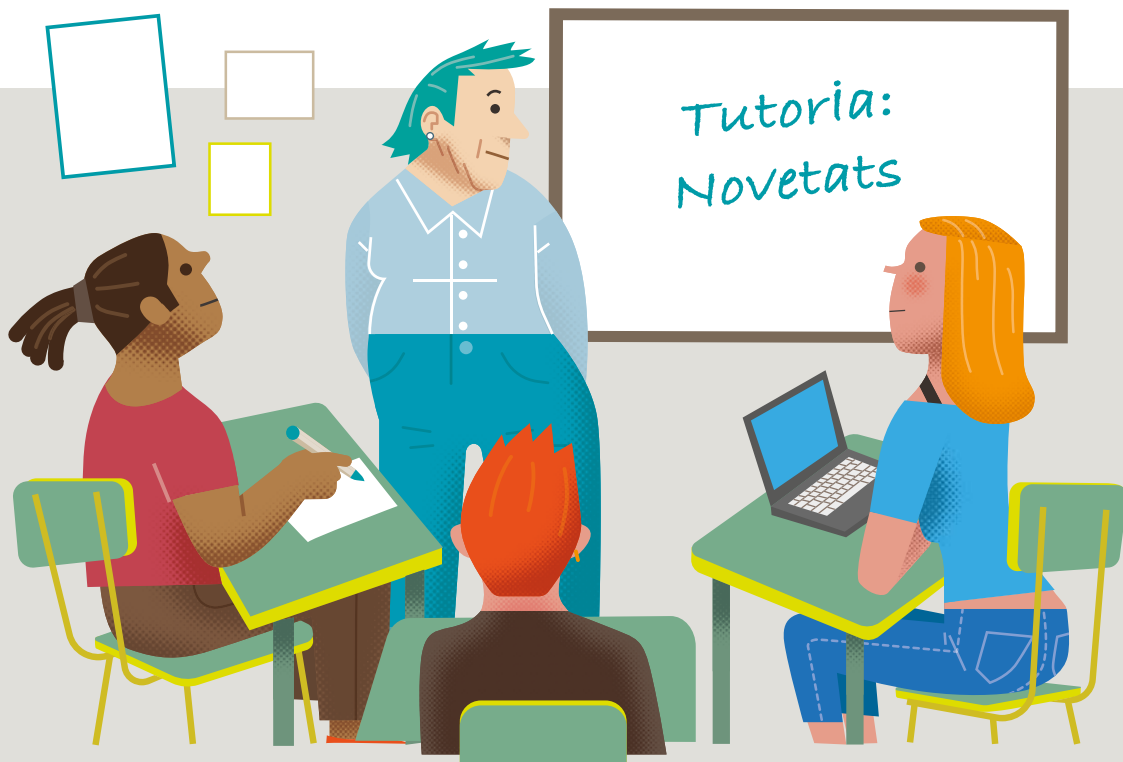
Recomanacions sobre canals d'informació i participació per involucrar nois i noies en decisions que els afecten

- Una comunicació eficient amb nois i noies ha de contemplar **l'ús de xarxes socials** d'una manera adaptada a les seves preferències majoritàries d'informació: per exemple, **a través de vídeos curts o aplicacions per a mòbil**. Algunes idees:
  - Minitelenotícies d'actualitat, com fan alguns/es *youtubers* o *influencers*.
  - Microvídeos per informar de qüestions que els afecten o de processos participatius oberts a la infància i l'adolescència.
  - Un compte del municipi en xarxes socials.
  - Videoconferències entre polítics/ques i nois i noies.
- **Valer-se d'*influencers* perquè donin visibilitat a iniciatives dirigides a nens/es i joves, de manera que els resultin més atractives i els arribin a través de canals que solen consultar.**

Podrien crear una aplicació per a joves on penjar tots els esdeveniments nous que ens afecten amb paraules senzilles, i si hi ha paraules complicades que hi puguis clicar al damunt i te'n doni una definició senzilla.

- El **centre educatiu** és un espai ideal per informar i convidar a participar nois i noies, per exemple, durant el moment de les **tutories**, des del qual es pot **convidar representants institucionals** a apropiar-se a la infància i l'adolescència.
- La recomanació del Consell de l'Escolta → **construir ponts de la participació a l'escola a la participació a nivell municipal**; per exemple, incorporar les assemblees a la vida quotidiana dels centres, realitzant-les en totes les classes. De les assemblees d'aula poden sortir representants que participin en els consells d'infància municipals.

Al centre educatiu, que hi tinguem un temps a la setmana en què ens expliquin sobre la política actual, esdeveniments importants o extraordinaris que sempre et fan aprendre alguna cosa nova. I a l'escola s'hi va a aprendre, oi?

M'agradaria que se'm facilités l'accés a informació d'aquest estil al meu centre educatiu per tenir així un tipus d'informació més fiable.

Una bústia d'idees al col·le o al centre de salut més proper

- A **casa** poden fomentar-se **programes sobre informació i educació per a la participació adaptats a nois i noies** en un horari ajustat.

- Un exemple a Catalunya del Consell de l'Escolta: [INFOK](#)

- **Per escrit**, el llenguatge ha de ser adaptat i la presentació de la informació atractiva. Per exemple, **revistes adaptades en lectura fàcil** que incorpori elements o icones que facilitin la comprensió a nois i noies amb dificultats de lectoescriptura.

- Un exemple a Aragó de portal web que conté recursos adaptats: [ARASAAC](#).

- **Fitxes pràctiques del Ceapat** (Centre de Referència Estatal d'Autonomia Personal i Ajudes Tècniques) per facilitar el dret a l'accessibilitat cognitiva.

M'agradaria que es fessin fullets amb informació, que es donin als adolescents.

- **Diversificar els mitjans pels quals es convida a participar:** les noies prefereixen en major mesura mitjans a través dels quals no hagin de parlar en públic: escriure, dibuixar, fer grafitis...

Enfocament de gènere i diversitat en la participació infantil i adolescent

- És necessari tenir en compte la diversitat de tota mena a l'hora de prendre decisions, des de dos angles:
  - Des de l'angle dels prenedors de decisions, és important que existeixin i es promoguin **referents diversos**. L'absència de diversitat **funcional, de gènere, ètnica o cultural** entre les persones prenedores de decisions (així com en altres àmbits de participació i convivència de nois i noies com equips educatius de centres o entitats socials, dinamitzadors veïnals, agents de protecció, etc.) reforça la desconfiança de nois i noies cap a les institucions al no trobar representades les seves necessitats i interessos particulars.

• Des de l'angle dels sectors de població als quals es dirigeixen unes determinades decisions o mesures polítiques o administratives, és necessari que s'impliqui població diversa per a la seva elaboració i que l'elaboració es realitzi des d'un enfocament de gènere i diversitat que promogui explícitament la igualtat. **Així, és important que en el marc dels processos de consulta i participació es contempli el foment de la igualtat i la promoció de la diversitat com elements informadors del procés.** Una presa de decisions sense una participació diversa i sense enfocament de gènere i diversitat pot implicar **efectes adversos no desitjats** i reforçar la desigualtat i l'exclusió. Per exemple:

– Si es prenen decisions per afavorir la inclusió de **persones amb diversitat funcional** però no es convida persones amb discapacitat intel·lectual a donar les seves idees i a participar-hi, és possible que es contemplin únicament mesures per a les persones amb discapacitat física.

– Si es tracta de millorar les infraestructures del municipi però no es tenen en compte de manera paritària els **nois i noies** en els processos participatius o de consulta, és possible que les decisions preses es basin en estereotips, com el que a la infància i l'adolescència els agrada de manera preferent un cert tipus d'oci o esport. D'aquesta manera, s'estarà afavorint que els qui majoritàriament realitzen certes pràctiques o utilitzen unes determinades instal·lacions facin un major ús de l'espai públic.

– Si es prenen mesures per fer barris més inclusius i no es té en compte la veu de persones de **diferents cultures i llocs de procedència**, no s'estarà en disposició de conèixer quines dificultats específiques poden tenir a l'hora de participar-hi (idioma, pràctiques discriminatòries...).

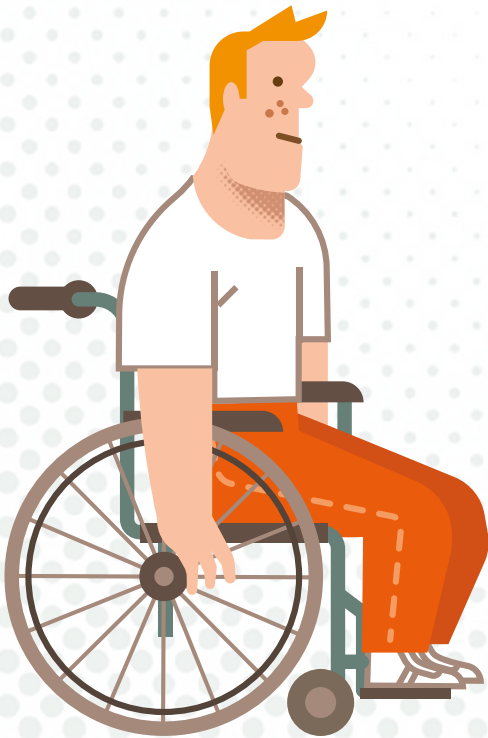
Només posen pistes de futbol o de bàsquet i a algunes persones no els agraden aquests esports.

No tenen tan en compte la gent d'altres llocs o de diferents cultures.

Sí [tenen en compte els diferents interessos de persones de diferents cultures o llocs d'origen] perquè realitzen canvis, per exemple, afegint idiomes a diferents llocs.

Un tema que preocupa especialment els nois i noies: la violència i la convivència

Una de les qüestions en què nois i noies assenyalen que els agradaria poder participar o que els demanessin l'opinió és en temes de violència, discriminació, igualtat i diversitat. Com se senten en aquests aspectes i quines recomanacions fan a les persones adultes per poder influir en les decisions que tenen a veure amb la millora de la convivència en els seus entorns propers?

Nois i noies ens diuen...

...que la majoria sap on acudir si existeix un problema de convivència o un cas de violència en el seu entorn (66 %). No obstant això, respecte a aquesta mateixa pregunta —“si existeix algun problema de convivència o casos de violència en el teu entorn (abusos sexuals, assetjament escolar...), saps on et pots dirigir perquè t'ajudin?”—, hi ha un 17 % que assenyalen que no està informat/da sobre aquest tema ni sap a qui s'ha de dirigir si té un problema de violència o convivència. Un 2 % tindria algun dubte sobre com explicar-ho o sobre què fer. Un 12 % assenyalen que pot prendre la iniciativa, proposar idees sobre aquest tema perquè es duguin a terme, i sap a qui s'ha de dirigir.

Sé a qui m'he de dirigir, però no sé si abans he de consultar alguna cosa a algú altre.

Recomanacions per millorar els processos d'influència de nois i noies en qüestions de convivència

- **Involucrar nois i noies** en la presa de decisions sobre qüestions que tenen a veure amb la prevenció de la violència i el foment de la convivència és un **factor de protecció**. Si ells i elles coneixen molt de prop aquestes situacions, són els qui estan en una millor posició per fer recomanacions sobre com actuar: d'aquesta manera, la seva participació implica un qüestionament d'aquestes situacions, una detecció més ràpida d'aquestes, i pot impulsar els procediments de protecció que existeixin. Aquests processos de participació hauran de prioritzar, almenys, certs aspectes principals:
- **Millorar la informació i visibilitzar els canals als quals poden acudir si sofreixen o perceben situacions de violència**, cosa que contribuiria a reduir la inhibició de nois i noies si en tenen dubtes.
- Assegurar que els canals de participació per a nois i noies siguin amigables i comptin amb **persones de referència conegudes** amb la finalitat d'un millor acompanyament. Que els canals de participació siguin o no amigables té a veure així mateix amb la confiança que es promogui en un sentit doble: confiar en la credibilitat de nois i noies, i triar i formar aquestes persones de referència en actituds de bon tracte.
- Sensibilitzar sobre la importància de promoure factors de protecció com **la confiança i l'empatia**. Saber que **els creuran, que les seves idees són importants i creïbles**, i, per tant, confiar que poden donar les seves opinions i fer propostes, denúncies, etc., és un element central perquè nois i noies puguin **expressar-se lliurement i valorar la importància de les seves idees en qüestions de convivència i prevenció de la violència**.

Aquestes recomanacions entronquen amb les propostes de nois i noies participants en l'informe [Érase una voz](#), fruit d'un projecte de prevenció de la violència dut a terme per Educo entre 2017 i 2019, en el qual van emfatitzar la necessitat de **prevenció i sensibilització** com a mitjans per a la promoció del bon tracte i el respecte, així com de les propostes i recomanacions recollides en l'informe [Claus per millorar l'escolta activa en centres educatius. Resultats del Test de l'Escolta desenvolupat en el programa Activa l'Escolta 2022](#).

Rendició de comptes

La promoció de processos de consulta i participació amb nois i noies en qüestions que els afecten implica un element final en què cal traslladar-los respostes davant possibles qüestions plantejades i donar a conèixer quina ha estat la utilitat i el recorregut de les seves aportacions i propostes. Aquest element, tot i que es fa després del procés participatiu, ha de ser contemplat des de l'inici. Què és per a nois i noies aquesta rendició de comptes?

Nois i noies ens diuen...

...que, de cara a **avaluar si les persones responsables de qüestions que els afecten estan tenint en compte les seves propostes**, hi ha moltes idees que se'ls podrien acudir per *examinar-les*:

- Fer un **examen**, que pot ser de molts tipus, per valorar el que els/les polítics/ques han escoltat i han fet.

Un examen en què es pugui valorar si tenen coneixement de les inquietuds dels adolescents.

Que responguin a tot i després demanar-los-en l'opinió per veure si només s'ho saben tal qual o si de veritat ens volen ajudar.

Un qüestionari sobre tot el que han fet o haurien d'haver fet.

Els faria resumir el que els he explicat i que proposessin diverses solucions, i al cap d'uns mesos miraria si alguna cosa s'ha posat en pràctica.

- Mantenir **converses** de caràcter presencial i realitzar **preguntes** per obtenir explicacions de l'actuació dels/de les polítics/ques.

Que parlin amb nois i noies tenint una conversa ben feta.

- Esperar que els/les polítics/ques tinguin **una actitud activa** per adreçar-se a ells i elles.

Esperar a veure si demanen contactar amb nosaltres o no.

Recomanacions per a la rendició de comptes per part d'administracions públiques cap a la infància i l'adolescència

- **Incloure la rendició de comptes com un aspecte intrínsec dels processos de consulta i participació** amb nois i noies en qüestions que els afecten.
- **Informació i transparència:** comunicar durant el procés participatiu les possibilitats d'actuació que existeixen i els límits d'aquesta, de manera que nois i noies puguin participar de manera informada i no es generin falses expectatives sobre propostes que no podran aplicar-se. No obstant això, és necessari que el procés participatiu compti amb personal tècnic preparat per coconstruir alternatives amb nois i noies a partir de les diferents idees i propostes que llancin.
- **Devolució amigable:** nois i noies han de rebre la informació de quins han estat els resultats de les seves aportacions, de quina forma s'han concretat, quines s'han aplicat i quines no, per què, quins són els passos següents, etc. El suport en què es comuniqui tot això ha de ser clar i adaptat (infografies, còmics, exposicions presencials amb suport en il·lustracions...).
- Incloure cartes o mencions d'agraïment en la devolució als nois i noies que hi han participat. El reconeixement és un ingredient fonamental per a la motivació en un procés de participació (o per generar cultura o interès a participar-hi).

És imprescindible comptar amb **personal tècnic** que faciliti els processos participatius i els processos de devolució de resultats des d'un **enfocament de drets de la infància i tingui en compte tots els ingredients necessaris perquè la participació de nois i noies sigui autèntica.**

Conclusions

Reptes per a la influència de nois i noies en qüestions que els afecten

Les persones adultes han de facilitar la participació de nois i noies mitjançant, entre altres, les següents accions:

- **Educar per a la participació**, promovent contextos i condicions perquè nois i noies tinguin l'oportunitat de fer-ho (poder), la preparació per fer-ho (saber) i la confiança en si mateixos/es (voler).
- **Informar**, impulsant el **coneixement dels seus drets** perquè sàpiguen que hi poden participar.
- **Escoltar activament i no jutjar**, com a mitjà per **impulsar la confiança** de nois i noies a l'hora d'expressar-se amb persones adultes.

Per fomentar els processos de contribució de nois i noies a l'hora de participar en processos d'influència política, és important **promoure determinats ingredients**, entre els quals destaquem:

- **La participació ha de ser important, i no decorativa i/o simbòlica**. Cal garantir que existeixi un nivell de participació autèntica. Perquè això es doni, és necessari que la influència formi part d'un procés participatiu més ampli en què es compleixin una sèrie de requisits (veure Model de participació).
- **La participació ha de ser informada i formada**. Han de saber en què participaran, per què es fa, quin impacte té en les seves vides, com s'hi poden preparar, etc. La informació no ha de proporcionar-se únicament abans del procés participatiu (per què participaran) sinó també durant (explicar què es pot fer, què no es pot fer i per què) i després (exposant per a què han servit les seves idees).
- **La participació ha de ser adaptada**. Ha de tenir un component lúdic, amb materials dinàmics, amb un llenguatge comprensible, etc.

Model de participació*

ESPAI	VEU
<p>COM: Proporciona un espai segur i inclusiu perquè nois i noies expressin les seves opinions</p> <ul style="list-style-type: none"> – S’ha buscat activament que nois i noies en donin l’opinió? – Ha existit un espai segur en què nois i noies s’han pogut expressar amb llibertat? – S’han fet els passos necessaris per assegurar que tots els nois i noies hi podien participar? 	<p>COM: Proporciona informació adequada i facilita l’expressió de les opinions de nois i noies</p> <ul style="list-style-type: none"> – S’ha facilitat als nois i noies la informació necessària per formar-se una opinió? – Saben els nois i noies que no estan obligats/des a participar-hi? – S’ha donat als nois i noies una varietat d’opcions i formes d’expressar-se?
AUDIÈNCIA	INFLUÈNCIA
<p>COM: Assegura que les opinions de nois i noies es comuniquen a algú amb responsabilitat d’escoltar-los</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hi ha un procés per comunicar les opinions de nois i noies? – Saben els nois i noies a qui es traslladen les seves opinions? – Té la persona/organisme la capacitat de prendre decisions? 	<p>COM: Assegura que les opinions de nois i noies es prenen seriosament en compte i es posen en pràctica, quan sigui apropiat</p> <ul style="list-style-type: none"> – Les persones/organismes amb capacitat de prendre mesures, han tingut en compte les opinions de nois i noies? – Hi ha procediments per garantir que les opinions de nois i noies es prenguin en compte seriosament? – S’ha donat feedback a nois i noies explicant les decisions que s’han pres?

* Model de Laura Lundy, extret del Consell d’Europa (2020). (Traducció pròpia).

Bibliografía i altres recursos

Elena Bernia y Paloma de la Cruz (2021). Participación de la infancia y la adolescencia. Guía para las administraciones públicas.

https://gobiernoabierto.navarra.es/sites/default/files/participacion_infancia_y_adolescencia_guia_administraciones_publicas.pdf

Educo (2022). Guia per a joves activistes.

<https://educowebmedia.blob.core.windows.net/educowebmedia/educospain/media/docs/activa-la-escucha/guia-del-activista-cat.pdf>

Educo (2019). Informe Érase una voz. Si no nos crees, no nos ves.

<https://educowebmedia.blob.core.windows.net/educowebmedia/educospain/media/docs/campanas/informe-ereseunavoz-resumen-2019.pdf>

Consejo de Europa (2020). Manual del Consejo de Europa sobre participación infantil para profesionales que trabajan con y para niños, “Escuchar – Actuar – Cambiar”.

https://www.observatoriodelainfancia.es/ficherosoia/documentos/7417_d_ManualConsejoEuropapParticipacionInfantil.pdf

Alfredo Hoyuelos (2017). Prólogo a la edición española, en *Loris Malaguzzi y las escuelas de Reggio Emilia. Una selección de textos y discursos de 1945 a 1993*.

Ceapat (2023). 10 fichas sobre la accesibilidad cognitiva por derecho.

<https://ceapat.imserso.es/publicaciones/informe-publicacion>

Que escoltin per
passar a l'acció, no només
perquè han de fer-ho.

 educu.org

 [@educuorg](https://www.facebook.com/educu.org)

  [@educu_ONG](https://www.instagram.com/educu_ONG)

